

„Nagy szenzációról” adtak hírt a napilapok 1927 márciusában. Letartóztattak egy törvényszéki bírót, akit azzal vádoltak, hogy ügyvédekkel összejátszva pénzért osztogatott nagy bevétellel járó megbízásokat. Hogy mi vezette tévútra Nagy István bírót? A megélhetési viszonyok nehézsége? A bírói fizetések rendezetlensége? Vagy egyszerűen csak a jelleme? Bármi is sodorta őt „a kriminalitásba”, ügye „kirívó szokatlanságával” keltette fel a közvélemény figyelmét, hiszen hosszú idő után ez volt az első eset, hogy „a magyar bírói kar-nak, ennek a mintaszerűen puritán testületnek egyik tagja ilyen súlyos vád alá került”.²

Nagy István ellen, aki a kényszeregyezségi és csődügyek egyik előadó bírója volt a Budapesti Királyi Törvényszéken, 1926 decemberében indult fegyelmi eljárás, amelynek folytán állásából felfüggesztették. Felmerült ugyanis a gyanú, hogy az ügyek intézése során súlyos szabálytalanságokat követett el.

1. Eljárás kényszeregyezségi és csődügyekben

A gazdasági válság idején a fizetéseképtelenné vált kereskedő vagy vállalkozó először kényszeregyezés útján igyekezett hitelezőivel kiegyezni. A hitelezők értekezletet hívtak össze, és ha megállapodtak abban, hogy követelésük bizonyos százalékkal meglegednek, akkor bíróság elé vitték az ügyet, ahol a tárgyalásvezető bíró belátásától függött, hogy a kényszeregyezséget helybenhagyja-e vagy sem. Ha a bíró a kényszeregyezséget keresztülvihetőnek látta és azt helybenhagyta, akkor a kényszeregyezés alatt álló céghez vagyongfelügyelőt rendelt ki.

A 4.800/1922. I. M. számú rendelet³ értelmében a bíróságoknak polgári peres és nem peres ügyekben ügygondnokot, csődtömeggondnokot és vagyongfelügyelőt elsősorban a hadviselt ügyvédek közül kellett kirendelniük. A rendeletben foglaltaknak eleget téve a Budapesti Ügyvédi Kamara elkészítette és a megfelelő számú példányban a bíróságok rendelkezésére bocsátotta a hadviselt budapesti ügyvédek névjegyzékét azzal a céllal, hogy az ügygondnoki, a csődtömeggondnoki és a vagyongfelügyelői kirendeléseknél a bírák rendelkezésére álljon. Az igazságügy-miniszteri intézkedést megelőzően a kinevezések általában a kamarai bejegyzés sorrendjében történtek, és így előbb-utóbb mindenkire sor került.⁴

Ennek a gyakorlatnak az első világháborút követő években vetettek vége. A háború során nagyon sok ügyvéd bevonult, volt, aki hónapokat, volt, aki éveket töltött a harctéren. Eközben ügyfeleiket elvesztették, jövedelmüktől elesetek, és amikor visszatértek, újra kellett építeniük karrierjüket és ezzel együtt klientúrájukat. Nem meglepő, hogy az ügyvédi kar örömmel fogadta az igazságügy-miniszteri rendeletet, amely utasította a törvényszékek elnökeit, hogy a díjazással járó kirendeléseknél elsősorban hadviselt ügyvédeket bizzanak meg.⁵

Bódiné Beliznai Kinga

Törvényszéki bíró a vádlottak padján

„Semmiel sem voltam rosszabb, mint sok törvényszéki bíró, aki ma is működik.”

(Beszélgetés Nagy Istvánnal, 1930)¹

Az intézkedés azonban nem érvényesült a gyakorlatban, a Budapesti Királyi Törvényszéken jobbra figyelmen kívül hagyták az új előírásokat. Az ügyvédi kamara készített is egy statisztikát a kirendelésekről az 1921. január 1-jétől 1924. június 30-ig terjedő időszakra vetítve. Ennek eredményeként megállapították, hogy összesen 191 csőd-, illetve csődönkívüli kényszeregyezségi ügyet tárgyalt a törvényszék, és 129 ügyvédet neveztek ki csődtömeggondnoknak, illetve vagyongfelügyelőnek. Közülük 55-en nem szerepeltek a hadviselt ügyvédek névjegyzékében, négyen 1918 óta, öten 1919 óta, 11-en 1920 óta, 19-en 1921 óta, hárman 1922 óta, kilenc ügyvéd pedig 1923 óta volt tagja a kamarának. Összesen tehát 51 legfiatalabb kamarai tag került kinevezésre, míg négy kinevezett ügyvéd nevét nem találták a kamarán 1923. december 31-én lezárt névjegyzékében. Ennek alapján rögzítették, hogy 44 ügyvédet nemcsak egy, hanem több alkalommal is kineveztek a vizsgált három és fél év alatt, közülük 17-en nem szerepeltek a hadviselt ügyvédek névjegyzékében, 25-en egészen fiatal tagjai voltak a kamarának, két ügyvédnek pedig nem volt nyoma a kamarai nyilvántartásban. Az adatok szerint ez a 44 ügyvéd 106 ügyet kapott, azaz „legrosszabb esetben 62 ügyet vont el jogosultabb kartársai elől.” A Budapesti Ügyvédi Kamara e méltatlan helyzetet feltárva 1924 őszén beadvánnyal fordult Oswald István kúriai elnökhöz, kérve a „sérelemes rendszer” megszüntetését.⁶

A Kúria elnökétől azonban nem érkezett válasz a kamara megkeresésére hónapok elteltével sem, és a kirendelések továbbra is a sérelmezett gyakorlat szerint zajlottak. De nem csak a Budapesti Királyi Törvényszék bírái ellen érkeztek panaszok a Hadviselt Ügyvédek Országos Szövetségéhez, hasonló esetekről számoltak be az ország más városaiban működő ügyvédek is. „Az engedetlenség soha nem tapasztalt általánosságban robbant ki” Miskolcon, ahol az egyik legnagyobb fűszerkereskedő cég milliárdos fizetéseképtelensége miatt indult eljárás az ottani törvényszéken. Kalocsay Kálmán ítélőtáblai címmel és jelleggel felruházott bíró egy egészen fiatal ügyvédet választott vagyongfelügyelőül a hadviselt ügyvédek névsorából, aki „véletlenül” a Miskolcon letelepedett apostoli exarchátus ügyészi teendőit is ellátta.⁷ Jóllehet helyesebb lett volna egy tapasztaltabb, a frontról, illetve a hadifogságból

közelmúltban visszatért, a jövedelemre jobban rászorult ügyvédet kirendelni. Mindazonáltal az eset nyomán a Miskolci Ügyvédi Kamara választmánya felülbírálta a hadviselt ügyvédekről készült névjegyzéket, amelyben csak azok neve maradt, akik már ügyvédek voltak, amikor a háború kitört, és mint ügyvédek vonultak hadba. Emellett a kamara sürgette az igazságügy-miniszteri rendeletben előírt gyakorlat meghonosítását. Javaslatként megfogalmazódott az is, hogy „az ügyvédi numerusz klauzura látszatának elkerülésére [...] be kell hozni a névsor szerinti kijelölést”.⁸

1925 februárjában a fiatal budapesti ügyvédek alkotta Ügyvédek Reformszövetsége is foglalkozott a hadviselt ügyvédekért sérelmekkel. Az általuk készített statisztika szerint 1922. január és 1925. február 15. között 72 ügyvédet rendeltek ki csődtömeggondnoknak, akik közül 54 hadviselt, 18 pedig nem hadviselt ügyvéd volt. Az 54 hadviselt ügyvédet összesen 83 esetben, míg a 18 nem hadviseltet 24 esetben rendelték ki. Nemcsak egy, hanem több alkalommal rendeltek ki 14 hadviselt és 10 nem hadviselt ügyvédet. Hasonló visszaélésekről számoltak be a vagyonfelügyelői kirendelések kapcsán is.⁹

Az igazságügy-miniszter 1925. március 10-én kelt, 8.790/1925. I. M. számú rendelete¹⁰ a korábbi szabályozást kiegészítve és pontosítva meghatározta, hogy kiket kell felvenni a hadviselt ügyvédek névjegyzékébe. Két jegyzéket kellett készíteni: az alapjegyzék tartalmazta azoknak a hadviselt ügyvédeknek a nevét, akik már a háború előtt is ügyvédek voltak, ugyanakkor a pótjegyzékbe került azoknak a neve, akik a háború alatt még nem voltak ügyvédként bejegyezve, de igazolták háborús katonai szolgálatukat, és jegyzékbe vételükért jelentkeztek az ügyvédi kamaránál. Csődtömeggondnokot, illetve vagyonfelügyelőt elsősorban az alapjegyzékbe felvett ügyvédek sorából kellett kirendelni. Ha az alapjegyzékben szereplő bármely ügyvédet korábban egyszer már kirendelték, akkor a pótjegyzékbe felvett ügyvédek közül kellett választania az eljáró bírónak.

A visszaélések azonban az új rendelet hatálybalépését követően sem szűntek meg. 1926 márciusában Pesthy Pál igazságügy-miniszter a Hadviselt Ügyvédek Országos Szövetségének képviselőit, árvátfalvi Nagy Istvánt és Mészöly Imrét fogadta. A szövetség szerint a csődtömeggondnoki, illetve a vagyonfelügyelői kirendelések rendszere „elhibázott”, mert olyan névjegyzék alapján történik, amelyet az ügyvédi kamarában „a tagok bemondása, de az adatok igazoltsága nélkül állítottak össze”. A minisztertől a jegyzék felülvizsgálatát kérték, és szorgalmazták a hadviselt ügyvédek három csoportba történő beosztását: 1) hadirokkantak; 2) frontkatonák vagy hadifoglyok; 3) az egyéb hadiszolgálatot teljesítettek, akik legalább tíz éve bejegyzett „elagott” vagy „más okból rászolgált” ügyvédek. Javasolták, hogy a kirendelésről ne a szakreferensbírák döntsenek, hanem egy bizottság, amelynek tagjai a törvényszék elnöke vagy megbízottja, az ügyvédi kamara kiküldöttje, az igazságügy-miniszter képviselője és a hadviselt ügyvédek megbízottja.¹¹

2. A fegyelmi eljárás

1926-ban már hónapokkal az ügy kipattanása előtt az a szóbeszéd járta, hogy Nagy István törvényszéki bíró szabályellenesen intézi a kényszeregyezségi ügyeket. De a legtöbben a bírói kar „megközelíthetlenségét és méltóságát” tiszteletben tartva, nem mertek nyíltan fellépni a pénzügyi manipulációk kapcsán hírbe hozott bíróval szemben. Az ügyet végül egy, a frontról gerinclövással és több kitüntetéssel hazatért hadviselt ügyvéd, vitéz Botond Béla „vette a kezébe”, aki elkezdett adatokat gyűjteni Nagyról. Számos ügyvéddel beszélt, akik egytől egyig állították, hogy a törvényszéki bíró a jogszabályokat figyelmen kívül hagyva és oly módon intézi a kényszeregyezségi ügyeket, hogy azoknak „feltétlenül büntetőjogi következményei” legyenek. Vitéz Botond Béla 180 inkrimináló esetet összegzett részletes jelentésében, amelyet átadott a Budapesti Ügyvédi Kamarának.¹² A kamara azonnal a Budapesti Királyi Törvényszék elnökéhez fordult, majd megindult a szabályszerű fegyelmi eljárás.

Nagy István ellen számos panasz érkezett, mivel – az igazságügy-miniszteri rendeletben előírtak ellenére – saját tetszése szerint és főként „bizonyos kiváltságokkal rendelkező” ügyvédek között osztotta szét a „dúsan jövedelmező stallumokat”. Egy-egy ügyben a vagyonfelügyelői javadalom akár az ötszáz-hatszázmillió koronát¹³ is elérte. A hadviselt ügyvédeknek pedig csak az alig-alig jövedelmező esetek jutottak.

Tudni vélték, hogy Nagy Istvántól vagyonfelügyelőséget csak az az ügyvéd remélhetett, aki előre kötelezte magát arra, hogy a bíró által megítélt vagyonfelügyelői díjnak egy részét neki „átengedi”. A bíró és az érdekelt ügyvédek közvetlenül nem, csak közvetítő útján „tárgyaltak” egymással. A közvetítő általában Gazda György könyvszakértő volt. Ha Gazda meg tudott állapodni az ügyvéddel, akkor a megállapodást írásba foglalták, és Nagy ki is nevezte a vagyonfelügyelőt. Gazda pedig könyvszakértőként vett részt az adott kényszeregyezségi ügyben.¹⁴ Összesen ötvenhat ilyen esetet róttak fel terhükre.

Mivel a Budapesti Királyi Ítéletábla mint fegyelmi bíróság előtt lefolytatott fegyelmi eljárás során beigazolódott a bűnvádi felelősséggel járó súlyos visszaélések elkövetése, az ügyben megindult a nyomozás.

3. A nyomozás és a vizsgálat

A nyomozás során kiderült, hogy a kényszeregyezségi ügyekben valóságos ügynöki hálózatot működtettek, amelyhez több ismert fővárosi ügyvéd és könyvszakértő is csatlakozott, ellenük megvesztegetés, illetve hivatali hatalommal való visszaélés büntette miatt indítottak eljárást.

A rendőrség tudomást szerzett arról is, hogy a törvényszéki bírónak százmillió bankbetétjei voltak a Magyar–Olasz Bankban,¹⁵ felesége és gyermekei nevére¹⁶ pedig több mint egymilliárd korona értékű részvényt vásárolt egy Király utcai bérházra alakult részvénytársaságban. Korábbi bérlakását feladva, a

belvárosban (Arany János utca 1.) vett egy nyolcszobás lakást, amelyet gyönyörűen berendezett, személyzetet tartott, két autója volt, divatosan öltözködött, majdnem mindennap új ruhákban látták, és feleségével külföldi fürdőhelyeken nyaralt. „Beszéltek arról is, hogy a bírónak egy Lubik Juci nevű ismerőse van, aki a kényszeregyezésbe került cégeknél bizonyos emberük közvetítésével tisztviselőként helyezkedett el. Lubik Juci néhány heti szolgálat után távozott az állásából, és rendszerint három- vagy hathavi végkielégítést kapott, természetesen a kényszeregyezés alatt álló cég terhére.”¹⁷

Az első eset, amelyben konkrét vád merült fel, a Károly körüti Koch Testvérek Férfiszabó és Ruha-nagykereskedő Cég ügye volt. A cég 1925 augusztusában mintegy hárommilliárd korona passzívával kényszeregyezést jelentett be. Nagy István a jogászi körök legnagyobb meglepetésére Márk Sándor ügyvédet rendelte ki vagyonfelügyelőnek, holott az ügyvédről mindenki tudta, hogy rossz anyagi körülmények között él, és éppen kilenc fegyelmi eljárás is folyamatban van ellene. Az ügyvédi kamara figyelmeztette is erre Nagy Istvánt, és azt tanácsolták neki, hogy mozdítsa el Márkot a vagyonfelügyelői állásból. Az ügyvéd azonban egészen 1926 augusztusáig megmaradt ebben a tisztségben.

A vagyonfelügyelők és a könyvszakértők aszerint, hogy mi felelt meg jobban „nyereségi céljuknak”, leértékelték vagy felbecsülték a kényszeregyezésbe került cégek vagyonát. A vádak szerint így óriási összegekhez jutottak. Csak példaképp: a Kemény és Kallós Női Divatárucég ügyében száztízmillió koronát kaptak, amely jóval túllépte az elvégzett munka ellenértékét. Számos más esetben a vagyonfelügyelői és a könyvszakértői díjak oly mértékben meghaladták „a cégek teherbíróképességét”, hogy a kényszeregyezés egész egyszerűen meghiúsult. A Katzky Vas- és Gépipari Rt. kényszeregyezési eljárásában pedig a cégtulajdonosok kénytelenek voltak ékszereiket zálogba adni, hogy az üzemet egyáltalán fenn tudják tartani.¹⁸

1927. március 15-én házkutatást tartottak azoknál a cégeknél és könyvszakértőknél, amelyeknél a rendőrség adatai szerint olyan iratok és kompromittáló adatok lehettek, amelyek a „Nagy Istvánnal való összejátszásra és anyagi előnyökért való együttműködésre vonatkoztak”. Nagy a rendőrkapitányságon tagadta a terhére rótt bűncselekmények elkövetését. Am több órán át tartó kihallgatása után letartóztatták.

Ezt követően Nagy István feleségét hírlapírók faggatták férjéről, de legfőképp másfél milliárd koronára tehető vagyonukról. A nő elmondta, hogy azt „tisztán és becsületesen szereztek”, és „nagyreszt tőzsdei spekulációból” származott. „Én igen élelmes asszony vagyok – mondta Nagyné, és kitűnően forogatom a pénzt. Azután hoztam is valami pénzt a házhoz. A háború alatt különböző üzleteket kötöttem. Ez vetette meg a vagyon alapját. Legutóbb pedig ügyesen ingatlanok vételével és eladásával foglalkoztam.” És szóba került Lubik Juci¹⁹ is, akit egy ismerőse mutatott be férjének.²⁰

Az újságírók Lubik Júliát is megkeresték, aki kijelentette, hogy egy szó sem igaz azokból híresztelések-

ből, „mintha őt Nagy István szabálytalan módon állásához juttatta volna”.²¹

A gyanús kényszeregyezési ügyekkel kapcsolatban két nap alatt közel kétszáz tanút, köztük azokat az ügyvédeket hallgatták ki a Budapesti Rendőr-főkapitányságon, akik a visszaélések miatt már korábban panaszt tettek, illetve a kényszeregyezési ügyekben vagyonfelügyelőként vagy könyvszakértőként eljárak. Az érdekesebb esetek közé tartozott a Nagymező utcában működő Martos Testvérek Rt. ügye. A cég három évvel korábban jelentős „részletüzletekkel” kezdett foglalkozni, és „elárasztotta részletfizetéses áruival a fővárost”. Mivel a vevők nagy része sajnálatos módon késedelmesen vagy egyáltalán nem fizette a részleteket, a társaság fizetése képtelenné vált, és így elkerülhetetlen volt a kényszeregyezési eljárás. Az Országos Hitelevédő Egyesület Szántó Béla könyvszakértőt rendelte ki, aki elkészítette a cég mérlegét, és szakértői véleményében kifejtette, hogy csődön kívüli kényszeregyezéssel a cég még megmenthető. Szakértői munkájáért tízmillió korona tiszteletdíjat kapott.

A kényszeregyezési eljárásnak az lett volna a feladata, hogy a cég és hitelezői a kvótára nézve megállapodjanak. Az ügy Nagy István törvényszéki bíróhoz került, aki „meglepetésszerűen” új szakértői vélemény elkészítését kérte. „Még nagyobb lett azonban az érdekeltek meglepetése”, amikor kiderült, hogy az új szakértői vélemény teljes mértékben ellentmond annak, amely korábban készült. Nem sokkal később olyan híresztelések kaptak szárnyra, hogy Nagy István saját hatáskörében Szántó Bélának ezért a könyvszakértői munkáért 70 millió korona tiszteletdíjat állapított meg. A „különös szakértői vélemény és ennek anyagi vonatkozásai kínos feltűnést keltettek” annál is inkább, mert a hitelezők többsége szívesen elkerülte volna a költséges csödeljárást, és elfogadta volna a kvótát.²²

Az újabb kihallgatásokat újabb letartóztatások követték: előzetes letartóztatásba került a 38 éves, hadirokkant Hódy Árpád törvényszéki jegyző, Nagy István titkára, Gazda György könyvszakértő, valamint Bogdy István ügyvédjelölt. Hódy Árpád a nyomozás adatai szerint tudomással bírt főnöke kényszeregyezési ügyeiről, többten ezzel magyarázták, hogy két és fél éven keresztül Nagy István mellett maradhatott, holott a bírósági gyakorlat szerint a jegyzők rendszerint csak néhány hónapig teljesítettek szolgálatot egy-egy bíró mellett.²³ Mindezzel együtt tagadta, hogy tudomása lett volna a Nagy által elkövetett visszaélésekről.

Nagy Istvánt szembesítették Huczik Elemér ügyvéddel, akit a bíró vagyonával kapcsolatban kérdeztek ki. Huczik elmondta, hogy 1923-ban, a gazdasági konjunktúra idején ismerkedtek meg, amikor ő a Duna Lloyd Rt. vezetője volt. A vállalat akkoriban tőzsdei üzletekkel is foglalkozott, és Nagy István az ő közvetítésével vásárolt ezer darab cipőgyári részvényt, akkori értéken kétmillió koronáért. A vásárlást követően a részvényeket Nagy István eladta, méghozzá húszmillió korona haszonnal. Az így szerzett pénzt Nagy Istvánné – ugyancsak Huczik közvetítésével – dollárba fektette, amely szépen jövedelme-

zett.²⁴ Újabb kihallgatásakor Huczik elismerte, hogy korábbi vallomása nem felelt meg mindenben a valóságnak. Előadta, hogy felesége – aki Nagy Istvánné barátnője volt – kérésére olyan nyugtákat és elismervényeket juttatott el Nagyhoz, amelyekkel igazolni tudta vagyonának keletkezését. Huczik az iratokat ugyan kiállította, de „nem volt meggyőződve” az abban foglaltak valódiságáról, és a bíró vagyonát sem ő kezelte.²⁵

Sellő Vilmos ügyvédjelölt – akivel szemben korábban felmerült a gyanú, hogy ő szervezte volna a törvényszéki bíró körül „sereglett felhajtókat”,²⁶ és hogy szerepe lett volna a lefolytatott kényszeregyezségi eljárásokban – szintén úgy nyilatkozott, hogy Nagyné az ő tőzsdebizományi cégén keresztül kötött üzleteket, és 1926 októberében Nagy István kérésére a korábbi üzleti könyvek még lezáratlan lapjaira hamis adatokat vezetett be, amelyek „látszólag” a Nagy István „javára mutató tőzsdei nyereségeket igazolnák”.²⁷ A kihallgatásokat követően a rendőrség ismét házkutatást tartott Nagy István lakásán.

A nyomozás befejeztével, 1927. március 19-én a Budapesti Királyi Ügyészség indítványt terjesztett elő a Budapesti Királyi Törvényszék vizsgálóbírójánál a rendőrség által elrendelt előzetes letartóztatás fenntartása iránt. Az ügyészség Nagy Istvánnal és Hódy Árpáddal szemben megvesztegetés és hamis tanúzásra való rábírási büntetést, valamint Naggyal szemben ezenkívül hivatali hatalommal való visszaélés vétségének, Gazda Györggyel és Bogyó Istvánnal szemben pedig megvesztegetés büntetében való bűnrészesség alapos gyanúját „látta fennforogni”. Indítványozták továbbá Huczik Elemér és Sellő Vilmos előzetes letartóztatásának fenntartását is, Huczikra nézve bűnpártolás vétsége, Sellő esetében bűnpártolás, valamint megvesztegetés büntetében való bűnrészesség és sikkasztás büntetése címén.²⁹

Földy Antal vizsgálóbíró a mintegy nyolcvan kilogramm súlyú iratanyag áttanulmányozása, valamint további tanúk és a gyanúsítottak kihallgatása után március 26-án döntött Nagy István és társai előzetes letartóztatásának fenntartásáról. A vizsgálóbíró a rendőrség által elrendelt előzetes letartóztatást fenntartotta Nagy István, Hódy Árpád, Sellő Vilmos, Gazda György és Bogyó István esetében, Huczik Elemér előzetes letartóztatását viszont megszüntette.

Az előzetes letartóztatás fenntartását indokolta az, hogy a nyomozati anyag „súlyos gyanúokat szolgáltatott arra”, hogy Nagy István és társai a terhükre rótt bűn-

cselekményeket elkövették, de a büntetés előrelátható nagysága, valamint „az összebeszélés veszedelme” is szükségessé tette azt.³⁰ A gyanúsítottak és védőik, illetve az ügyészség is felfolyamodást nyújtott be a végzés ellen. A felfolyamodásokról március 31-én, hosszabb tanácskozást követően döntött a vádtanács Ottrubay Dezső elnökletével: Nagy, Sellő és Gazda előzetes letartóztatásban maradt, Hódyt és Bogyót pedig szabadlábra helyezték.³¹ A vádtanács a szabadlábra helyezést indokolva utalt Hódy orvosilag igazolt súlyos betegségére, valamint Bogyó István esetében arra, hogy figyelembe vették, hogy „rendes lakása és bejelentett lakása van és még büntetve nem volt”, továbbá, hogy a terhére rótt cselekmény „súlyosabb minősítését maga után vonó ténykörülmények még teljes tisztázást nem nyertek”.³²

Az ügyészség április közepén nyújtotta be a vizsgálati indítványt. Nagy István ellen többrendbeli megvesztegetés büntetése, hivatali hatalommal való visszaélés vétsége, okirat-hamisítás büntetése és hamis tanúzásra való rábírási miatt indítványozták a vizsgálatot. Hódy Árpád ellen megvesztegetés és hamis tanúzásra való

Nagy István kihallgatása (1927. március)²⁸

rábírási büntetése miatt, Gazda György és Bogyó István ellen megvesztegetés büntetése iránt a vizsgálati indítvány. Sellővel szemben megvesztegetés büntetése, sikkasztás büntetése, valamint bűnpártolás vétsége, Huczik Elemérrel szemben pedig bűnpártolás vétsége miatt kezdeményezett eljárást a vádhatóság.³³

A vizsgálati indítvány a Nagy István terhére róható bűncselekményeket három csoportba sorolta,³⁴ amelyekbe a többi gyanúsított bekapcsolódott.

Legsúlyosabbnak azt tartották, hogy Nagy az általa megállapított „horribilis” és a kényszeregyezés alatt álló cégek vagyonát gyakran szinte teljes mértékben kimerítő vagyonfelügyelői és könyvszakértői díjakban részesedett. Ezeknek a bűncselekményeknek az elkövetését alátámasztották azok a bizonyítékok, amelyeket az érdekeltek a díjak felvételével és felosztásával kapcsolatban hagytak maguk után. A vagyonfelügyelőül kirendelt ügyvédek, illetve a könyvszakértők ugyanis a cégeknél sok esetben azzal mentették magukat, hogy „a hatalmas díjak lefizetését azért kell olyan kíméletlenül szorgalmazniuk, mert azoknak egy részét nekik is le kell adniuk”.³⁵

Fény derült arra is, hogy a magas díjak ellen tiltakozó feleket a gyanúsítottak azzal hallgattatták el, hogy

„velük szemben a legkülönbözőbb fenyegetéseket alkalmazták, sőt Nagy István attól sem riadt vissza, hogy azt az adóst, aki a díjakat csak úgy tudta volna megfizetni, hogy áruraktárát elkótyavetyéli [...], a kényszerített eladás megtagadása esetére bírói tárgyaláson lecsukással fenyegette”.³⁶

A harmadik csoportba tartoztak azok a bűncselekmények, amelyekkel Nagy a hatályos rendeletek és a bírósági gyakorlat megsértésével, azzal a céllal, hogy bizalmasainak jogtalan hasznot szerezzen, meg nem engedett vagyonfelügyelői és könyvszakértői díjakat állapított meg. Nagy és társai még azt is elérték, hogy „a fizetésre kötelezettek különböző rekompenciák reményében perorvoslataikat visszavonták”. Bizonyítást nyert az is, hogyha az adósok perorvoslataikat ennek ellenére is fenntartották, a felsőbb bíróságok szinte kivétel nélkül felmentették őket a fizetési kötelezettség alól, vagy pedig „csekély töredékére” szállították le az egyébként sok százmillió koronás díjakat. Szép számmal születtek olyan felsőbb bírósági határozatok is, amelyek Nagy Istvánt erélyesen kitanították, „hogy megállapításai szabálytalanok, azoktól tehát a jövőben tartózkodjék”.³⁷

Nagy Istvánt „utánozva”, bár összecszerúségét tekintve jóval csekélyebb mértékben, Hódy Árpád is követett el hasonló szabálytalanságokat, amelyek révén különböző kedvezményekhez és jogtalan előnyhöz jutott.³⁸ Bizonyítást nyert, hogy a bűnvádi eljárás megindulása után mindketten arra törekedtek, hogy azokat a tanúkat, akik rájuk nézve nagy valószínűséggel terhölően vallottak volna, rávegyék arra, hogy hamis vallomást tegyenek.

A vizsgálóbíró Nagy István vagyonára 1927. április 23-án bűnügyi zárlatot rendelt el. Az intézkedésre azért került sor, mert kiderült, hogy Nagy arra kérte a feleségét, aki őt a Markó utcai fogházban meglátogatta, hogy lakásukat, bútoraikat és egyéb ingóságait adják el, majd gyermekeikkel együtt utazzon külföldre. A jelenlévő fegyőr a hallottakról jelentést készített, a vádhatóság pedig ez alapján indítványozta a bűnügyi zárlat elrendelését.³⁹

Nagy Istvánné májusban panaszt nyújtott be az ügyésznek, amelyben sérelmezte, hogy vagyonukat lefoglalták, útlevelét elvették, holott ellene semmiféle eljárás nincs folyamatban. Mivel Magyarországon állást sem kap, kérelmezte, hogy útlevelét visszakaphassa, hogy külföldre utazhasson. Az ügyész kérelmének eleget tett. Az asszony két gyermekével Portorozba utazott.⁴⁰ A hírek szerint egy előkelő fürdőhelyen egy kozmetikai intézet vezetését vette át.⁴¹

A további vizsgálat során megállapítást nyert, hogy Nagy István korábbi állításaival szemben másfél milliárd koronára rúgó vagyonát házvásárlásokra fordította, „amely vételeket érdekeltségének elpalástolása céljából részvénytársasági formába burkolva hajtotta végre”. A sorozatos házvételek és házeladások – „amelyek az adó eltitkolásával mellékesen még a kincstár megrövidítésével is jártak” – Sebestyén Jenő ügyvéd közreműködésével történtek, még az idő tájt is, amikor a törvényszéki bírót már letartóztatták, sőt vagyonára a bűnügyi zárlatot elrendelték.⁴²

1927 júliusának első napjaiban feltűnt a szomszédoknak, hogy Nagy üresen álló Arany János utcai lakásából valaki titokban értékes holmikat visz ki, holott a bíróság bűnügyi zárlatot rendelt el az ingatlanra és az egyéb ingóságokra. A detektívek elkezdték figyelni a lakást, és kiderült, hogy Nagy sógora „dézsmálgatta” a holmikat. Ifj. Horváth Mihályt letartóztatták,⁴³ és sikkasztás büntette miatt eljárást indítottak ellene.⁴⁴

1928 februárjában az ügyészség pótnyomozás elrendeléséről döntött, így a Nagy István-ügy iratai visszakerültek a rendőrségre. Az iratok ismételt áttanulmányozása és a kihallgatások lefolytatása után Auer György királyi ügyész elkészítette a 196 oldalra terjedő vádiratot.

3. A bűnügy „egy mellékepeződja”

1928 tavaszán a Nagy István-ügy „egy mellékepeződjának” adott helyet a Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék tárgyalóterme. Tamás Ernő hírlapíró (*Pesti Hírlap*) ugyanis egy cikkében azt írta, hogy a törvényszéki bíró ismerősét, Lubik Júliát „nagy jövedelemhez juttatta azon a réven, hogy beprotezsálta a kényszeregyezés alatt álló Erdélyi Pál és társa céghez”. Királyi Pál (*Az Est*) ezt 1927 márciusában⁴⁵ azzal egészítette ki, hogy a pénzt Nagy és a nő együtt költötték el Olaszországban.⁴⁶

Lubik Júlia, pedig akit egyébként bűnsegédi bűnrészességgel vádolt a királyi ügyész, pert indított a két újságíró ellen, akik „a Nagy Istvánhoz fűződő barátságát szóvá tették”. Nagy a tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy Lubik Juci „nem volt a barátnője”, csak az Erdélyi-féle kényszeregyezés során ismerte meg, és semmiféle törvénytelen előnyhöz nem juttatta őt.

Az Erdélyi Pál és Társa cég tulajdonosa, Marbach Bernát cipész-mester és kereskedő azt vallotta, hogy Lubik Júlia Nagy utasítására, „ellenőrzés céljából” került a céghez. Mint mondta, „hatheti felmondást kötöttünk ki és

Lubik Júlia⁴⁷

eleinte két és fél, majd három millió korona fizetést adunk Lubik Júliának, azonkívül ebédet is kapott”. Szólt arról, hogy azért emelték fel a nő fizetését, mert nem akartak vele ellenkezni, „hiszen függünk tőle, mert tudtuk, hogy Nagy Istvánnal jó viszonyban van”.

A bíróság rágalmozás vétségében bűnösnek nyilvánította a két perbefogott újságírókat.⁴⁸

4. A főtárgyalás

Nagy István és társai ügyében 1928. május 21-én kezdődött meg a tárgyalás. A királyi ügyészség terjedelmes vádirata tizenkilenc vádlottat állított a Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék vádtanácsa elé.

Egyheti tárgyalás után, 1928. június 9-én határozat született a vád alá helyezésekről. *Nagy Istvánt* kilencrendbeli megvesztegetés büntette, tizenháromrendbeli hivatali hatalommal való visszaélés büntette, okirat-hamisítás büntette, hamis tanúzásra való rábírás vétsége és hamis tanúzás büntette; *Gazda Györgyöt* háromrendbeli megvesztegetés; *Fazakas Endre* ügyvédet megvesztegetés, sikkasztás, hűtlen kezelés, magánokirat-hamisítás és csalás büntette; *Bogyó Istvánt* kétféle megvesztegetés büntette; *Sellő Vilmost* megvesztegetés, hűtlen kezelés és sikkasztás büntette, valamint bűnpártolás vétsége; *Hódy Árpádot* kétféle megvesztegetés, kétféle közokirat-hamisítás büntette, kétféle hivatali hatalommal való visszaélés vétsége és hamis tanúzásra való rábírás vétsége; *Pajzs Elemér* ügyvédet hivatali hatalommal való visszaélésben való bűnsegédi bűnrészesség; *Huczik Elemért* bűnpártolás vétsége; *Csillag Jenő* ügyvédet megvesztegetés és hűtlen kezelés büntette; *Sebestyén Jenő* ügyvédet okirat-hamisítás büntette és bűnpártolás vétsége; *Szántó Béla* ügyvédet hamis tanúzás büntette; *ifj. Nagy Sándor* ügyvédet megvesztegetés büntette; *Unger Hermann* kereskedőt és feleségét megvesztegetés büntette; *Grünfeld Miksa* fodrászt megvesztegetés büntette; *Nemes Rózsi* magán-tisztviselőnőt sikkasztás és hamis tanúzás büntette, végül *Lubik Júlia* magán-tisztviselőnőt hamis tanúzás büntette miatt helyezték vád alá. *Szilárd Béla* és *Rózsa Sándor* ügyvédek ellen a hűtlen kezelés miatt indított eljárást megszüntették.⁴⁹

A főtárgyalás 1928. november 5-én kezdődött meg a Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék esküdszéki termében. Az ítélettanácsban Patay István tanácselnök elnökölt.

A vádirat rendelkező részének felolvasása után a bíróság megkezdte Nagy István kihallgatását, aki kijelentette, hogy nem érzi magát bűnösnek. A tanácselnök ezután az egyes vádpontokra tért rá. Az első ügy, amelyet tárgyaltak, a Hegedűs Dezső és a Magyar Országos Központi Takarékpénztár (MOKTÁR) közötti per volt, amelynek során 1924. július 5-én Nagy István az általa kirendelt könyvszakértőtől, Gazda Györgytől a szakértői díj egy részének átengedését követelte. A megállapodás létrejött, a szakértői díj – törvényellenesen – a perérték tíz százaléka volt. Nagy ennek kapcsán azzal védekezett, hogy a szakértői díjazás a polgári ügyekben akkor még

nem volt tökéletesen rendezve, és a bírósági gyakorlat szerint a szakértői díjakat ugyanúgy kellett megállapítani, mint az ügyvédek napidíját.⁵⁰

A fizetéseképtelenné vált Friedrich Siemens Művek Rt. kényszeregyezségi ügyében 1926. június 24-én a bíró ügy állapodott meg Gazda Györggyel, hogy „a horribilisan magasán megállapított” szakértői díjból 75 millió koronát átenged neki. Horseczky József vagyonfelügyelőt pedig felhívta, hogy bár a szakértői díj előírása még nem emelkedett jogerőre, Gazda Györgynek fizessen ki 150 millió korona előleget. Ezután a Horseczky részére 1927-ben megállapított 800 millió korona vagyonfelügyelői költség került szóba, amelyet az ítélet tábla 400 millió koronára szállított le. Nagy azzal indokolta a rendkívül magas összeget, hogy a Siemens-ügyben a perérték 24 milliárd korona volt, és bár a szabályok szerint tíz százalékot utalhatott volna ki a vagyonfelügyelőnek, ő csekélyebb díjat állapított meg, mert nem tartotta méltányosnak, hogy „egy fejlődésre képes intézet ilyen nagy összeget fizessen”.⁵¹ A harmadik ügy a Quittner Alfréd és Társa cég kényszeregyezségi ügye volt, amelyben a vádirat szerint a törvényszéki bíró 70 millió koronát kért és kapott Bogyó István vagyonfelügyelőtől, és a megítélt összeget, illetve a könyvszakértői díjat ebben az esetben is haladéktalanul kiutalta.⁵² A kényszeregyezésbe került céget pedig csóddal fenyegette, ha az nem fizeti ki a díjat. Nagy István szerint ez valótlan állítás, ő semmiféle erőszakot nem alkalmazott, Quittnerrel szemben jóindulatú volt, és mindenben „a törvény szerint járt el”.⁵³

A következő tárgyalási napokon a kényszeregyezségi ügyekben eljáró vagyonfelügyelőket hallgatta ki a bíróság. Szóba került, hogy Nagy a megvesztegetéssel szerzett pénzből Lubik Júliával Olaszországba utazott.⁵⁴

1928. november 30. „kellemetlen napja” volt Nagy Istvánnak, ugyanis felbukkant egy tanú, Vázsonyi Imre járásbírói kezelő, aki azt vallotta, hogy látta, amikor Nagy Gazda Györggyel a könyvszakértői díjon osztozkodott. Vázsonyi 1922 januárjától 1924. október végéig díjnokként teljesített szolgálatot Nagy István mellett. Mint mondta, a bíró és a könyvszakértő „a legjobb baráti viszonyban” voltak, és Nagy, ha csak lehetett, Gazdát rendelte ki könyvszakértőül. A tanú beszámolt arról is, hogy látta, amint Gazda pénzt ad át Nagy Istvánnak. Elmondta még azt is, hogy 1925-ben Nagy egyik ügyvédbarátját tájékoztatta arról a kellemetlen dologról, amelyet tapasztalt, azaz, hogy Nagy István „bírói palástját pénzszerzésre” használja fel. Patay elnök kérdésére, Vázsonyi Lubik Júlia látogatásairól is beszélt, valamint arról is, hogy Nagy ajándékokkal is meglepte a nőt.⁵⁵

A bíróság Vázsonyi szavahihetőségét is vizsgálta, az ezzel kapcsolatban meghallgatott tanúk jóindulatú emberként jellemezték, de megemlítték azt is, hogy nem mindig szavahihető, „fantasztá”, aki nem egészen normális, és szeret „nagyolni”.⁵⁶

December 10-én a folytatólagos főtárgyaláson Quittner Alfréd volt az első tanú. „Bogyó egy napon közölte

velem – vallotta Quittner –, hogy Nagy István 150 millióban akarja megállapítani a szakértői díjat. Megdöbbenem, mert ez az összeg felemésztette volna egész aktívámat. Bogyó ekkor azt mondta, hogy visszamegy a bíróhoz és beszél vele. Másnap azzal jött vissza hozzám, hogy a bíró méltányosságból 125 millió koronát állapított meg. Ezt is túl soknak találtam, mert legfeljebb 30–40 millió koronára számítottam. Amikor a 125 millió koronáról szóló végzést megkaptam, a végzés ellen felfolyamodást jelentettem be. Nagy bíró ekkor kapacitált, hogy ne okozkodjam [...], mert ő tud nekem használni, de ártani is.”⁵⁷

5. Nagy István szabadon bocsátása

Huszonkét hónapi vizsgálati fogság után, 1928. december 21-én szabadon bocsátották Nagy Istvánt. A szabadlábra helyezési kérelmet „érzelmi motívumokkal” is gazdagította védője. Mint mondta, „ez az utolsó tárgyalási nap a karácsonyi ünnepek előtt, s ez volna a második karácsony, amelyet Nagy István nem tölthetne apró gyermekei körében”.⁵⁸ Bár Auer György királyi ügyész a szabadlábra helyezési indítvány elutasítását kérte, a bírói tanács azonban másként döntött, és elrendelte Nagy szabadon bocsátását azzal, hogy nem hagyhatja el a fővárost.⁵⁹

A büntetőtörvényszék december 31-i tárgyalási napján több terhelő vallomás hangzott el Nagy István ellen. Marbach Bernátot, a Marbach és Diamant cég egyik volt tulajdonosát hallgatták ki. A cég kényszeregyezségi ügyét Nagy tárgyalta 1925-ben. Marbach elmondta, hogy közte és cégtársa, Erdélyi Pál között „súrlódások keletkeztek”. Amikor Nagy közbeavatkozását kérte, „a bíró Lubik Jucit küldte a céghez pénztárosnőnek”.⁶⁰

1929. januárjában folytatódott a bizonyítási eljárás, további tanúkat hallgatott meg a bíróság, kényszeregyezségi ügyek adósait és hitelezőit, vagyonfelügyelőket és könyvszakértőket. A vallomások túlnyomó része igazolta azt, hogy Nagy István indokolatlanul magas díjakat állapított meg, amelyeken később a vagyonfelügyelővel, illetve a könyvszakértővel osztozkodott. A büntetőtörvényszék nehéz helyzetben volt, mivel a tanúk jó része saját szemével nem látta a pénzek átadását, csak „hallott róla”, „az volt az impressziója”, illetve tudomására jutott, mert „azt beszéltek”, „azt suttogták”. Az 1929. február 19-i tárgyaláson valószínűleg Patay tanácselnök türelme is fogytán volt, mert, amikor az egyik tanú „nem emlékszem” válasszal élt, megkérdezte tőle: „Mi az, maga miért nem emlékszik semmire, beteg talán?” „Igen, influenzás vagyok.” – hangzott a válasz, mire az elnök csak annyit mondott: „Ha influenzás is, azért az esze csak fog.”⁶¹ Nagy minden alkalommal hangsúlyozta, hogy ő „becsületes, tisztakezű ember”, és tagadta, hogy megvesztegették volna.

1929. január 16-án az Országos Hitelezői Védegylet ügyészét hallgatták meg, aki úgy nyilatkozott, hogy önmagában a rendkívül magas vagyonfelügyelői és könyvszakértői díjak megállapítása nem kirívó, hi-

szen más bírák által tárgyalt ügyekben is előfordul ez, és szokványosnak tartotta azt is, hogy az adósok igyekeznek húzni-halasztani a kényszeregyezségi eljárást, hogy minél később nyíljon meg a fizetési kötelezettség. Ez nem csak a Nagy István elé került ügyekre volt jellemző.⁶²

A bíróság márciusban azoknak a bírónak és ügyészeknek a kihallgatását kezdte meg, akiknek szerepe volt a Nagy István ellen lefolytatott fegyelmi eljárásban, illetve a Budapesti Királyi Törvényszéken Nagyhoz hasonlóan csőd- és kényszeregyezségi ügyek előadó bírái voltak. A március 9-i tárgyalási napon Csiky Károly törvényszéki bíró a kényszeregyezségi ügyek menetét ismertette a bírósággal. Elmondta, hogy eleinte a vagyonfelügyelőket a bírák rendelték ki. Megtörtént, hogy „két ízben ugyanazt jelölték”, de hogy hasonló esetek ne forduljanak elő, „listát készítettek, amelyen tíz-tizenkét ügyvéd szerepelt”. Erről a listáról jelölték ki aztán a soron következő vagyonfelügyelőt. Részletesen ismertette, hogy milyen kulcs és milyen eljárás alapján állapították meg a vagyonfelügyelői díjat. Szólt arról is, hogy a könyvszakértői díj megállapítása előtt bizonyos esetekben meghallgatták az adóst, de előfordult az is, hogy nem.⁶³

A büntetőtörvényszék kihallgatta az ügyben eljáró Petőcz Gyula vizsgálóbiztost, aki kifejtette, hogy miért döntött úgy, hogy az ügyet bűnvádi útra tereli. Megállapította ugyanis, hogy a Nagy Istvánnal szemben tett feljelentésben szereplő ügyek – egy kivételével – a büntetőbíróság elé tartozó ügyek voltak. Mint mondta „az eljárás során igyekeztem tisztázni Nagy István vagyoni viszonyait. Tüzetesen megtekintettem a lakását, majd vagyoni viszonyairól kihallgattam, és vallomását jegyzőkönyvbe foglaltam. [...] A rendelkezésemre álló adatokból megállapíthattam, hogy Nagy István 2–4–5 naponként rakott be betéteket 70–100–150–200 millió erejéig, összesen körülbelül 900 millió koronát. Ez természetesen feltűnt nekem, hiszen egy törvényszéki bíró ilyen hatalmas összeget nem takaríthat meg a fizetéséből, és különben is ez 1925-ben volt, amikor a tőzsdei konjunktúrára sem lehetett hivatkozni”. A betétek kapcsán megállapította azt is, hogy egy-két esetben „feltűnően egyezett a vagyonfelügyelői és szakértői díjak felvételének ideje a betétek idejével. Láttam azt is az iratokból, hogy Nagy István feltűnően sürgette egyes vagyonfelügyelői és szakértői díjak kifizetését”.⁶⁴

Lukács Jenőt, a Budapesti Királyi Törvényszék elnökét a vagyonfelügyelői kirendelésekről kérdezte Patay. Eleinte az volt a gyakorlat, vallotta Lukács, hogy a bírák maguk rendelték ki a vagyonfelügyelőket, később a kirendelés az elnökséggel karöltve történt. Az egyik kényszeregyezségi ügyben az egyik hitelező feljelentést tett Nagy ellen, mondván, hogy részrehajlóan járt el.⁶⁵

A hónapokig tartó bizonyítási eljárás végeztével a per 1929. április 12-i tárgyalásának megnyitása után Patay István elnök kihirdette a törvényszék határozatát, amellyel Nagy Istvánnal szemben a többrendbeli hivatali visszaélés vétsége és hamis tanúzásra való rábírás

büntette, Fazakas Endrével szemben a család, Hódy Árpáddal szemben a közokirat-hamisítás és Nemes Rózsival szemben a sikkasztás címén emelt vád elejtése folytán a további eljárást megszüntette.⁶⁶

6. Az ítélet és indokolása

Elhangzottak a perbeszédék, és a büntetőtörvényszék több mint öt hónapi tárgyalás után 1929. április 25-re tűzte ki az ítélethirdetést. Az ítéletet Patay István tanácselnök hirdette ki. E szerint a büntetőtörvényszék bűnösnek mondta ki „Nagy Istvánt egyrendbeli folytatólagosan elkövetett megvesztegetés büntetében, mert 1925 elején a Quittner Alfréd és társai kényszeregyezési ügyben mint az ügyben eljáró bíró, valamint a Friedrich-Siemens-féle kényszeregyezési ügyben ugyan csak mint eljáró törvényszéki bíró, Gazda György dr. szakértőtől 5000 pengőt⁶⁷ és külön 6000 pengőt ajándékkal elfogadott. Bűnös még Nagy István hivatali sikkasztás büntetében, mert a Steiner Ferenc-féle csődügyben mint csődbíró Budapesten 1924. december közepén 2000 pengő értékű szalagarnitúrát elsikkasztott, azt a csődtömeg javára nem leltározta, hanem saját céljaira használta fel. Bűnös továbbá egyrendbeli hivatali hatalommal való visszaélés vétségében is a Külkereskedelmi Áruforgalmi Részvénytársaság ügyében elkövetett cselekménye miatt.

Gazda György dr. bűnös egyrendbeli folytatólagosan elkövetett megvesztegetés büntetében, mint bűnsegédi bűnrészes, mert Nagy Istvánnal megállapodott, hogy ha őt fogja kiküldeni szakértőként, akkor neki is juttat majd a szakértői díjból, és e megállapodás alapján Nagy Istvánnak két ízben összesen 11 600 pengőt adott át.

Fazakas Endre dr. bűnös a sikkasztás büntetében és a közokirat-hamisítás büntetében, mert mint vagyonfelügyelő, egy kényszeregyezési ügyben a 12 000 pengő vételárból 6400 pengőt jogtalanul eltulajdonított.⁶⁸

A büntetőtörvényszék Nagy Istvánt háromévi és hat hónapi fegyházra, tízévi hivatalvesztésre és politikai jogainak ugyanannyi időre való felfüggesztésére, valamint hivatalának elvesztésére ítélte. A vizsgálati fogságból a törvényszék huszonegy hónapot kitöltöttnek tekintett. Gazda Györgyöt kilenc hónapi börtönre és öt évi hivatalvesztésre, Fazakas Endrét pedig egyévi börtönre és öt évi hivatalvesztésre ítélték. Gazdánál és Fazakasnál is „az elszenvedett vizsgálati fogsággal a büntetést teljesen kitöltöttnek vette” a bíróság.

Bogyó Istvánt, Sellő Vilmost, Hódy Árpádot, Huczic Elemért, Csillag Jenőt, Sebestyén Jenőt, Szántó Bélát, ifj. Nagy Sándort, Grünfeld Miksát, Lubik Júliát és Nemes Rózsit felmentették.

Az ítélet terjedelmes indokolása kiemelte, hogy a Nagy István és Gazda György közötti baráti viszony „bensősége a köztudatba annyira begyökerezett”, hogy az ügyvédek vagyonfelügyelői kirendelésekhez Gazda közbenjárását vették igénybe. Kitért arra is, hogy Nagy 1921 és 1924 között még Nagymaroson, 1925-től kezdve viszont már külföldön „nyaraltatta a családját”.

1924-ig kétszobás, azután nyolcszobás lakásban lakott, lakását nagy költséggel átalakította és új bútorokat vásárolt, költséges életmódot folytatott, kártyázott, részvényeket, házakat vásárolt.

A bíróság ítélete bizonyos vonatkozásaiban az általános körülményekből levont következtetéseken alapult. A főtárgyalás folyamán közvetlen bizonyíték nem merült fel arra nézve, hogy Gazda György Nagy Istvánnak pénzt adott át. Gazda az eljárás, majd a főtárgyalás folyamán sem tudott elszámolni azzal, hogy a könyvszakértői díjakból befolyt jövedelmét mire fordította, Nagy István pedig 880 millió koronányi bankbetét eredetét nem tudta igazolni.

Auer György királyi ügyész fellebbezést jelentett be súlyosításért az elítélt vádlottak terhére, valamint Huczic Elemér ügyvéd⁶⁹ kivételével a felmentett vádlottak terhére is, elítélésüket indítványozva.⁷⁰

7. A perorvoslati eljárás

Az 1930. január 23-án kezdődő fellebbviteli eljárásban a Budapesti Királyi Ítéltábla öt nappal később, január 28-án hozott ítéletet. Az ítéltábla Nagy Istvánt a lopás büntetében és a hivatali hatalommal való visszaélés vétségében ellene emelt vád alól felmentette, bűnösnek mondta ki ugyanakkor egyrendbeli, folytatólagosan elkövetett megvesztegetés büntetében, és ezért a törvényszéki ítélet megváltoztatásával 3 évi fegyházbüntetésre, 1000 pengő pénzbüntetésre és 10 évi hivatalvesztésre ítélte. Fazakas Endrét a bíróság a közokirat-hamisítás büntetése alól felmentette, de bűnösnek mondta ki sikkasztás vétségében, és ezért 5 hónap fegyházra és 500 pengő pénzbüntetésre ítélte. Gazda Györgyöt megvesztegetés büntetése miatt 9 hónap börtönbüntetéssel, 1000 pengő pénzbüntetéssel és 5 évi hivatalvesztéssel sújtották. Lubik Júliát és Nemes Rózsit a hamis tanúzás büntetéként vádjá alól az ítéltábla felmentette, azzal a helyesbítéssel, hogy a felmentést a bűnvádi perrendtartás 326. § 3. pontja⁷¹ alapján mondta ki.

A bíróság Nagy István szabadságvesztés-büntetéséből egy évet és kilenc hónapot „az elszenvedett vizsgálati fogsággal kitöltöttnek vett”, Fazakas és Gazda büntetését az általuk „elszenvedett vizsgálati fogsággal teljesen kitöltöttnek minősítette, és a rájuk kiszabott pénzbüntetést lerovottnak tudta be”. A másodfokú ítélet a Nagy Istvántól bűnjelként lefoglalt bútorokat az ítélet jogerőre emelkedését követően kiadni rendelte a volt törvényszéki bírónak.⁷²

Az ítélet részletes indokolásának felolvasását követően Kéler Béla királyi főügyész helyettes az elnök kérdésére úgy nyilatkozott, hogy Nagy István lopás büntetése alóli, illetve Fazakas Endre közokirat-hamisítás büntetése alóli felmentésében „megnyugszik”. Semmisségi panaszt jelentett be azonban amiatt, hogy az ítéltábla Gazda Györgyöt a megvesztegetés büntetében csupán mint bűnsegédet és nem mint felbújtót ítélte el. Ugyancsak semmisségi panaszt jelentett be Nagy Istvánnak a hivatali hatalommal való visszaélés büntetése alóli felmentése, továbbá Lubik Júlia és Nemes Rózsit a hamis tanúzás büntetése alóli fel-

mentése miatt. Végül semmisségi panaszt jelentett be Nagy, Gazda és Fazakas terhére a kiszabott büntetés súlyosítása érdekében. A védők szintén semmisségi panaszsal kívántak élni a marasztaló ítéletek ellen.⁷³

A Kúria II. büntetőtanácsa Szeőke István tanácselnök vezetésével 1930. október 21-én kezdte meg a tárgyalást Nagy István és társai ügyében,⁷⁴ az ítélethirdetésre október 28-án került sor.

A legfőbb ítélkező fórum a semmisségi panaszok nagy részét elutasította, ugyanakkor helyt adott a főügyészség azon semmisségi panaszának, amelyet a hivatali hatalommal való visszaélés vétségének meg nem állapítása miatt jelentettek be. A Kúria Nagy Istvánt bűnösnek mondta ki a hivatali hatalommal való visszaélés vétségében is, és ehhez igazítva büntetését 4 évi fegyházra emelte fel, mellék-büntetésként pedig 10 évi hivatali és politikai jogvesztést állapított meg. A másodfokú ítéletet egyebekben teljes egészében jóváhagyta és elrendelte, hogy Nagy Istvánnak a vizsgálati fogságban, illetve az előzetes letartóztatásban töltött idejét a törvényszék saját hatáskörében számítsa be a kiszabott büntetésbe.⁷⁵

Az ítélethirdetésen Nagy István nem volt jelen, felesége, Lubik Júlia viszont ott ült a hallgatóság soraiban, és „férje büntetésének a felemelését hangos zokogással fogadta”. Gazda György és Fazakas Endre büntetését a Kúria helybenhagyta. Jogerőssé vált Lubik Júlia és Nemes Rózsi felmentése is. Az ítélet indokolása szerint a Kúria súlyosító körülményként értékelte, hogy Nagy István tette „megrendítette a magyar bíró megbízhatóságába vetett hitet olyan időben, amikor arra a nemzetnek a legnagyobb szüksége volt, és hogy ez eljárásra nem is az anyagi szükség vezette a bírót, hanem kapzsiság és bíróhoz nem illő életmód. A bírónak még a nélkülözést is megadással kellene viselnie, és egyetlen megnyugvását és vigaszát magasztos hivatásában kell keresnie”.⁷⁶

A Kúria írásba foglalt ítélete 1930 decemberében érkezett meg a Budapesti Királyi Büntetőtörvényszékhez, kihirdetését Patay tanácselnök december 5-ére tűzte ki.⁷⁷ Az immár jogerős és végrehajtható ítélet kihirdetését követően Nagy Istvánt nyomban letartóztatták, „a szokásos értesítővel együtt” átadták a királyi ügyészségnek, és még aznap a Markó utcai fogházban törzskönyvezték, ahol megkezdte szabadságvesztés-büntetésének letöltését.⁷⁸ Utóbb a váci fegyházba szállították át.⁷⁹

8. Nagy István újra a bíróság előtt

Nagy István 1933. március 5-én szabadult a váci fegyházból. Szabadulása után nem sokkal ismét bíróság elé került, a Budapesti Királyi Ügyészség háromrendbeli csalás büntetével vádolta. A vádirat szerint megkárosította Stern Jenő nevű üzlettársát, akivel közös vállalkozásba kezdtek, moztit béreltek. Ezenkívül két háztulajdonostól becslési költségek címén előleget vett fel, aztán a jelzálogkölcsonöket mégsem sikerült megszereznie. Az első fokon eljáró Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék felmentő ítéletet hozott részint bűncselekmény hiányában, részint bizonyíték híján.⁸⁰

Néhány hónappal később, 1933 októberében ismét a büntetőtörvényszék előtt állt Nagy. Ezúttal uzsora és sikkasztás miatt vonták felelősségre, mivel az Orion Kereskedelmi Vállalat egyik tulajdonosaként az ott dolgozó egyik mérnöknek húsz pengőt adott kölcsönöt zálogjegyre, havi négy pengő kamatot, valamint nyolc pengő költséget számított fel. Nagy tagadta az uzsorát, az ügyész azonban felhívta a bíróság figyelmét arra, hogy a vádlott ellen további hat hasonló eljárás van folyamatban. A volt törvényszéki bírót tíznapi fogházra, száz pengő pénzbüntetésre és politikai jogainak egy évre való felfüggesztésére ítélték.⁸¹

1933 továbbra is mozgalmasan telt Nagy István számára, hiszen egy hónappal később ismét a tárgyalóteremben találjuk. Az öt uzsora miatt feljelentő mérnök a feljelentések lavináját indította el. Nagy ekkor irodát működtetett a VII. kerületi Hársfa utcában, ahol különféle ügyletek lebonyolításával foglalkozott. Ügyfelei közül két házmester azon a címen jelentette fel, hogy állást ígért nekik, a közbenjárásért pénzt kért és vett át tőlük, de az állást nem szerezte meg. Többen pedig azal vádolták, hogy mikor kölcsönt kértek tőle, „információs díj” fejében 6–8 pengőt vett át tőlük, majd közölte, hogy kölcsönt nem kaphatnak. A sértettek szerint viszont nem is informálódott, csak eltette a pénzt.

Nagy bűnösségét tagadta, és alaptalannak minősítette a vádak. A sértettek azonban terhelően vallottak, és mivel más ügyek miatt is eljárás alatt állt, a rendőrség letartóztatta Nagy Istvánt.⁸²

Nagy István bírósági kálváriája ezzel még korántsem ért véget. 1935 nyarán „érdekes kaucióikkasztási ügyben indított nyomozást a főkapitányság”, amelyben nyolc feljelentés érkezett Nagy, immár az Universal Inkasszó és Címtudakozó Vállalat főnöke ellen. A detektívek azonban nem tudták előállítani, mivel Nagy megszökött, így a rendőrség körözést adott ki ellene. 1935. október 16-án a Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék tárgyalta volna Nagy és második felesége, Lubik Juci ügyét, mindkettőjüket csalás büntetével és vétségével vádolták. A tárgyalásra közel száz tanút idézett be a bíróság, de a vádlottak és a tanúk nagy része nem jelent meg. A törvényszék Nagyék ellen nyomozólevél⁸³ kibocsátását rendelte el, és a tárgyalást elnapolni kényszerült.

A volt törvényszéki bíróra november elején Bécsben bukkantak rá,⁸⁴ ahol Róna Ferenc álnéven élt feleségével. Letartóztatták, majd a kiadatási eljárás lefolytatását követően Budapestre, a büntetőtörvényszék fogházába szállították.⁸⁵ Ügyét 1936. március 24-én tárgyalta volna a törvényszék. A bíró azonban megállapította, hogy Nagy vádlottnak több olyan bűnügye van, amelyeknek elbírálása nem egyesbíró, hanem hármastanács elé tartozik, ezért úgy határozott, hogy az összes iratot átteszi hármastanácsnak a megfelelő elbírálás érdekében. Ítélethozatalra szeptember 23-án került sor ebben az ügyben, a bíróság két év és három hónapi börtönbüntetéssel sújtotta Nagy Istvánt.⁸⁶ A rabtörzskönyv tanúbizonysága szerint büntetését a Szegedi Királyi Kerületi Börtönben töltötte, ahonnan 1938. május 12-én szabadult.⁸⁷

BÓDINÉ BELIZNAI, KINGA

Richter auf der Anklagebank

(Zusammenfassung)

Im März 1927 brachten die Tageszeitungen die „große Sensation“: István Nagy, Berichterstatter in Zwangsvergleichs- und Insolvenzsachen am Budapester kgl. Gerichtshof wurde beschuldigt, in Zusammenwirken mit Rechtsanwälten für Geld große Einnahmen versprechende Aufträge verteilt zu haben und deshalb verhaftet. Er geriet in Verdacht, bei Erledigung der Sachen schwere Regelwidrigkeiten begangen zu haben. Da im Zuge des Disziplinarverfahrens das Begehen strafrechtlich geahndeten schweren Missbrauchs nachgewiesen werden konnte, wurden die Ermittlungen in der Sache aufgenommen. Was mag wohl ihn auf diesen Abweg geführt haben? Schwierigkeiten beim Lebensunterhalt? Mangelnde Regelung der Richterbesoldung? Oder einfach sein Charakter? Was

ihn auch immer auf den Weg „zur Kriminalität“ geführt haben mag, seine Sache lenkte die Aufmerksamkeit der Öffentlichkeit auf sich, denn „nach langen Jahrzehnten war das der erste Fall, in dem ein Mitglied der ungarischen Richterschaft, dieser beispielhaft puritanischen Körperschaft, so schwer beschuldigt wurde.“ Zum Glück glaubte die rechtsuchende Öffentlichkeit weiterhin unerschütterlich an Unparteilichkeit und Unbestechlichkeit der Richterschaft. Wenn es nämlich „in der Justizorganisation, die Tausende von Mitgliedern zählt, einen oder zwei Menschen gibt, dessen Charakter der Versuchung nicht widerstehen kann, kann daraus mit nüchternem Verstand auf nichts anderes geschlossen werden, dass die Möglichkeit der Versuchung zu verringern ist“.

Jegyzetek

- ¹ Beszélgetés Nagy Istvánnal és második feleségével. *Esti Kurir*, 1930. (január 30.) 24. sz. 5. p.
- ² Nagy István törvényszéki bíró a vádlottak padján. *Budapesti Hírlap*, 1928. (november 6.) 251. sz. 6. p.
- ³ A m. kir. igazságügyminiszternek 4.800/1922. I. M. számú rendelete a hadviselt ügyvédeknek ügygondnoki, csődtömeggondnoki és vagyonfelügyelői kirendeléséről. *Igazságügyi Közlöny*, 1922. 2. sz. 41. p.
- ⁴ Ügyvédek sérelme az ügygondnoki kinevezések körül. *Az Ujság*, 1924. (október 18.) 220. sz. 10. p.
- ⁵ Erőteljes akcióra készülnek a hadviselt ügyvédek a sérelmes tömeggondnoki kinevezések miatt. *Az Ujság*, 1925. (január 24.) 19. sz. 4. p.
- ⁶ Ügyvédek sérelme az ügygondnoki kinevezések körül. *Az Ujság*, 1924. (október 18.) 220. sz. 10. p.
- ⁷ A Miskolcon letelepedett apostoli exarchátus 1924-ben alakult jórészt az Eperjesi Egyházmegyéből maradt parókiákból, vezetésével a Munkácsról előzőtt Papp Antal érseket bízta meg a Szent-szék. Az apostoli exarchátus történetéről részletesen lásd www.migorkat.hu/a-miskolci-egyhazmegye-tortenete.
- ⁸ SOLTÉSZ Imre: Meg kell szüntetni a hadviselt ügyvédek sérelmét a vagyonfelügyelői kirendeléseknél. *Reggeli Hírlap*, 1925. (február 7.) 5. p.
- ⁹ Hadviselt ügyvédek panasza a vagyonfelügyelői kinevezések rendszertelensége miatt. *Az Ujság*, 1925. (március 6.) 53. sz. 6. p.
- ¹⁰ A m. kir. igazságügy-miniszternek 8.790/1925. I. M. számú rendelete, a hadviselt ügyvédek ügygondnoki, csődtömeggondnoki és vagyonfelügyelői kirendeléséről kiadott 4.800/1922. I. M. számú rendelet kiegészítése tárgyában. *Igazságügyi Közlöny*, 1925. 3. sz. 31. p.
- ¹¹ NÁDOR Jenő: Rendet teremt a vagyonfelügyelőségek körül Pesthy Pál igazságügyminiszter. *Ujság*, 1926. (március 28.) 71. sz. 5. p.
- ¹² Ma estére újabb szenzációs letartóztatások várhatók Nagy István dr. bíró bűnügyében. *8 Órai Ujság*, 1927. (március 17.) 62. sz. 1. p.
- ¹³ Viszonyításként néhány élelmiszer ára 1926 végén a vásárcsarnokban: 1 kg marhahús 26 000–40 000 korona, 1 kg sertéshús 30 000–34 000 korona, 1 kg fehér kenyér 7000–8000 korona, 1 kg félbarna kenyér 6000–6800 korona, 1 kg burgonya 2200–3000 korona, 1 kg alma 6000–30 000 korona, 1 liter tej pedig 4600–5000 korona.
- ¹⁴ Dr. Nagy István törvényszéki bírót ma éjszaka előzetes letartóztatásba helyezték. *Pesti Hírlap*, 1927. (március 16.) 61. sz. 2. p.
- ¹⁵ Nagy István „Tamás Benő” néven bérelt széfet a Magyar–Olasz Bankban, ahol Erzsébet és Tamás néven betétkönyvei is voltak. Közvetlenül letartóztatása előtt pedig nagyobb összeget helyezett el a bankban. *Budapesti Hírlap*, 1929. (február 17.) 40. sz. 20. p.
- ¹⁶ Nagy István Budapesten született 1887. július 14-én. Az első világháború idején főhadnagy hadbíró. A háborút követően jegyző, majd 1921-től bíró a Budapesti Királyi Törvényszéken. 1918. február 7-én kötött házasságot felsőbüki Horváth Erzsébettel, felsőbüki Horváth Mihály, a Hangya Szövetkezet igazgatójának leányával. 1929 tavaszán házasságukat felbontották. Két fiúgyermekük született: Olivér (Budapest, 1924. május 29. – Vancouver, 2013. október 12.) és Tamás (szül. 1923-ban).
- ¹⁷ Súlyos visszaélések gyanúja miatt letartóztatták Nagy István dr. törvényszéki bírót. *Budapesti Hírlap*, 1927. (március 16.) 61. sz. 3. p.
- ¹⁸ Ügyvédek, igazgatók vallomása Nagy István bűnperében. *Pesti Napló*, 1929. (január 10.) 8. sz. 11. p.
- ¹⁹ Nagy István 1929 decemberében feleségül vette Lubik Júliát (? – Budapest, 1971. október 21.). Lubik Juciból Nagy Istvánné lett. *Friss Ujság*, 1930. (január 26.) 21. sz. 4. p.; özv. Dr. Nagy Istvánné [H]lubik Júlia gyászjelentése. <https://dSPACE.OSZK.HU/handle/20.500.12346/433265>.
- ²⁰ Letartóztatták dr. Nagy István törvényszéki bírót. *Friss Ujság*, 1927. (március 16.) 61. sz. 4. p.
- ²¹ Súlyos visszaélések gyanúja miatt letartóztatták Nagy István dr. törvényszéki bírót. *Budapesti Hírlap*, 1927. (március 16.) 61. sz. 4. p.
- ²² Nagy István dr. és Sellő V. István mai szembesítésükkor nyugodtan mentegettek egymást. *8 Órai Ujság*, 1927. (március 18.) 63. sz. 1. p.
- ²³ Uo. 2. p.
- ²⁴ Újabb három letartóztatás és két őrizetbe vétel Nagy István ügyében. *Budapesti Hírlap*, 1927. (március 17.) 62. sz. 6. p.
- ²⁵ Újabb fontos adatok Nagy István vagyonának keletkezéséről. *Budapesti Hírlap*, 1927. (március 19.) 64. sz. 7. p.
- ²⁶ Dr. Nagy István törvényszéki bírót ma éjjel előzetes letartóztatásba helyezték. *Pesti Hírlap*, 1927. (március 16.) 61. sz. 2. p.
- ²⁷ Nagy István törvényszéki bíró vagyonának jogos szerzéséről tett vallomását társai beismerésükkel megdöntötték. *Pesti Hírlap*, 1927. (március 20.) 65. sz. 6. p.
- ²⁸ *Friss Ujság*, 1927. (március 17.) 62. sz. 1. p.

- ²⁹ Megvesztegetéssel, hamis tanúzásra való rábírással és hivatalos hatalommal való visszaéléssel vádolják Nagy István bírót. *Ujság*, 1927. (március 22.) 66. sz. 4. p.
- ³⁰ Huczik Elemért és Márk István dr.-t szabadon bocsátották. *Budapesti Hírlap*, 1927. (március 27.) 70. sz. 23. p.
- ³¹ A vádtanács Nagy István dr., Sellő V. István és Gazda György le tartóztatását jóváhagyta. Hamis tanúzás, hivatalos hatalommal való visszaélés és sikkasztás bűncselekményei forognak fenn a döntés szerint. *8 Órai Ujság*, 1927. (április 1.) 74. sz. 1. p.
- ³² Nagy István, Sellő Vilmos és Gazda György fogva maradnak. *Budapesti Hírlap*, 1927. (április 1.) 74. sz. 13. p.
- ³³ Az ügyészség összeállította Nagy István és társai bűnlajstromát. *Pesti Hírlap*, 1927. (április 15.) 86. sz. 14. p.
- ³⁴ Nagy István és társai ügye. *Budapesti Hírlap*, 1927. (április 15.) 86. sz. 12. p.
- ³⁵ Elkészült a vizsgálati indítvány Nagy Istvánék bűnperében. *Nemzeti Ujság*, 1927. (április 15.) 86. sz. 7. p.
- ³⁶ Nagy István és társai ügye. *Budapesti Hírlap*, 1927. (április 15.) 86. sz. 12. p.
- ³⁷ Uo.
- ³⁸ Hódy Árpád a főtárgyaláson való kihallgatásakor végül bemutatott egy rózsavizes üvegesét és két szappanbáránkyát, amelyeket Grünfeld Miksa fodrásztól kapott ajándékba. A Nagy István-ügy egyetlen bűnjele – két szappanbáránkyát, amelyeket egy fodrász ajándékozott Nagy István jegyzőjének. *Pesti Napló*, 1928. (november 20.) 263. sz. 15. p.
- ³⁹ Nagy István törvényszéki bíró vagyonára bűnügyi zárlatot rendeltek el. *Budapesti Hírlap*, 1927. (április 24.) 92. sz. 25. p.
- ⁴⁰ Nagy István bíró felesége Portoroséba költözött. *Budapesti Hírlap*, 1927. (június 1.) 123. sz. 10. p.
- ⁴¹ A letartóztatott Nagy István bíró felesége Olaszországba költözött. *Friss Ujság*, 1927. (június 1.) 123. sz. 5. p.
Nagy Istvánné a fürdőidény végén Triesztbe költözött, majd hazatért Budapestre. Október elején „morfummal és veronállal” öngyilkosságot kísérelt meg.
- ⁴² A Nagy István-féle bűnügyben újabb letartóztatás történt. *Budapesti Hírlap*, 1927. (június 18.) 136. sz. 13. p.
- ⁴³ Dr. Nagy István sógorát is letartóztatták. *Pesti Hírlap*, 1927. (július 5.) 149. sz. 14. p. Ifj. Horváth Mihályt néhány nappal később, július 9-én szabadon bocsátották. Dr. Nagy István sógora elhagyta a fogházat. *Pesti Hírlap*, 1927. (július 10.) 154. sz. 16. p.
- ⁴⁴ Letartóztatták Nagy István sógorát. *Budapesti Hírlap*, 1927. (július 5.) 149. sz. 13. p.
- ⁴⁵ Dr. Nagy István törvényszéki bírót előállították a rendőrségre. *Az Est*, 1927. (március 16.) 61. sz. 3. p.
- ⁴⁶ Nagy István mint tanu. *Budapesti Hírlap*, 1928. (március 3.) 52. sz. 15. p.
- ⁴⁷ Nagy István bűnügye egyre dagad és bonyolódik. *Friss Ujság*, 1927. (március 17.) 62. sz. 2. p.
- ⁴⁸ Ki volt Lubik Júlia protektora? *Budapesti Hírlap*, 1928. (március 29.) 73. sz. 12. p.
- ⁴⁹ Vád alá helyezték Nagy Istvánt és bűntársait. *Budapesti Hírlap*, 1928. (június 10.) 130. sz. 14. p.
- ⁵⁰ Nagy István törvényszéki bíró a vádlottak padján. *Budapesti Hírlap*, 1928. (november 6.) 251. sz. 6. p.
- ⁵¹ Tudom, de nem mondom meg, hogy kinek a protekciójára neveztem ki Siemensék vagyonfelügyelőjét – jelentette ki Nagy István. *Magyarország*, 1928. (november 6.) 251. sz. 2. p.
- ⁵² Nagy István törvényszéki bíró a vádlottak padján. *Budapesti Hírlap*, 1928. (november 6.) 251. sz. 6. p.
- ⁵³ Dr. Nagy István volt kényszeregyezési bírót kilencrendbeli megvesztegetéssel, tizenháromrendbeli hivatali visszaéléssel, okirathamisításokkal, hamis tanúzásra való rábírással vádolja az ügyészség. *Pesti Napló*, 1928. (november 6.) 251. sz. 7. p.
- ⁵⁴ Nagy István olaszországi kéjútazásai. *Budapesti Hírlap*, 1928. (november 17.) 261. sz. 6. p.
- ⁵⁵ Egy tanú, aki látta, hogy Nagy István osztozkodott a szakértővel. *Budapesti Hírlap*, 1928. (december 1.) 273. sz. 6. p.
- ⁵⁶ Lubik Juci selyemharisnyái. *Friss Ujság*, 1928. (december 1.) 273. sz. 7. p.
- ⁵⁷ Nagy István aránytalan nagy díjakat állapított meg. *Budapesti Hírlap*, 1928. (december 11.) 280. sz. 19. p.
- ⁵⁸ Nagy Istvánt szabadlábra helyezték. *Friss Ujság*, 1928. (december 22.) 290. sz. 2. p.
- ⁵⁹ Uo.
- ⁶⁰ Terhelő vallomások Nagy István ellen. *Budapesti Hírlap*, 1929. (január 1.) 1. sz. 21. p.
- ⁶¹ Ma sem derült ki, kik beszéltek Nagy Istvánról, hogy panamázik? *8 Órai Ujság*, 1929. (február 20.) 42. sz. 4. p.
- ⁶² A Nagy István elleni pletykák forrása egy törvényszéki díjnok. *Pesti Hírlap*, 1929. (január 17.) 14. sz. 23. p.
- ⁶³ A kényszeregyezési bírák gyakorlatáról vallott Nagy István egyik bírótársa. *Budapesti Hírlap*, 1929. (március 15.) 62. sz. 20. p.
- ⁶⁴ A vizsgálóbiztos terhelő vallomása Nagy István ellen. *Budapesti Hírlap*, 1929. (március 20.) 65. sz. 12. p.
- ⁶⁵ A törvényszék elnökének tanúvallomása Nagy István és társai bűnperében. *Budapesti Hírlap*, 1929. (március 29.) 72. sz. 19. p.
- ⁶⁶ A törvényszék Nagy Istvánnal és társaival szemben néhány vádpontban megszüntette az eljárást. *8 Órai Ujság*, 1929. (április 13.) 83. sz. 1. p.
- ⁶⁷ A vád tárgyává tett cselekmények elkövetésekor még a korona, az ítélet kihirdetésekor viszont már a pengő volt a hivatalos pénznem Magyarországon. Az aranyalapú koronát 1892. augusztus 2-án, a pengőt pedig 1926. augusztus 25-én vezették be.
- ⁶⁸ Nagy Istvánt negyedfélévi fegyházra ítélték. *Budapesti Hírlap*, 1929. (május 5.) 101. sz. 6. p.
- ⁶⁹ 1930 áprilisában Huczik Elemér ismét összetűzésbe került a hatóságokkal. Lásd A Nagy István-per egyik rehabilitált szereplőjének bukása. Huczik Elemér dr. ügyvédet, akit huszezer pengős kauciósíkkasztás miatt jelentettek fel, egy újabb nagyszabású manóver közben ma letartóztatták. *Esti Kurir*, 1930. (április 16.) 87. sz. 5. p.; Huczik Elemér zavaros karrierje a fogházig. *Ujság*, 1930. (április 16.) 87. sz. 2. p.
- ⁷⁰ Nagy Istvánt negyedfélévi fegyházra ítélték. *Budapesti Hírlap*, 1929. (május 5.) 101. sz. 6. p.
- ⁷¹ A bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. tc. szerint felmentő ítéletet kell hozni, ha „a bűnvádi eljárás megindítását vagy a beszámíthatóságot kizáró vagy a büntethetőséget megszüntető ok forog fenn”.
- ⁷² Háromévi fegyházat kapott Nagy István. *Budapesti Hírlap*, 1930. (január 29.) 23. sz. 4. p.
- ⁷³ Uo.; Három évi fegyházra ítélte a Tábla dr. Nagy István volt törvényszéki bírót. *Pesti Hírlap*, 1930. (január 29.) 23. sz. 5. p.
A másodfokú ítélet kihirdetését követően az *Esti Kurir* interjú készített Nagy István törvényszéki bíróval és második feleségével, Lubik Júliával. Nagy többek között azt hangsúlyozta, hogy „majd a Kúria gyökerében reparálja ezt az ügyet”, amely véleménye szerint nemcsak az ő, hanem „a magyar bírói kar ügye is”. Beszélgetés Nagy Istvánnal és második feleségével. *Esti Kurir*, 1930. (január 30.) 24. sz. 5. p.
- ⁷⁴ A Nagy István-ügy a Kúrián. *Az Est*, 1930. (október 22.) 240. sz. 4. p.
- ⁷⁵ Uo.
- ⁷⁶ A Kúria felemelte Nagy István büntetését. *Budapesti Hírlap*, 1930. (október 29.) 247. sz. 7. p.; Nagy István büntetését négyévi fegyházra emelte fel a Kuria. *Esti Kurir*, 1930. (október 29.) 247. sz. 2. p.
- ⁷⁷ Kihírdették a Kuria ítéletét Nagy István előtt és nyomban letartóztatták. *Magyar Jövő*, 1930. (december 6.) 278. sz. 3. p.
- ⁷⁸ Nagy István előtt kihírdették a Kúria jogerős ítéletét. *Budapesti Hírlap*, 1930. (december 6.) 279. sz. 5. p.
- ⁷⁹ Vácra vitték hátralévő büntetésének kitöltésére Nagy István volt törvényszéki bírót. *Pesti Napló*, 1930. (december 6.) 278. sz. 13. p.
- ⁸⁰ Nagy István volt bírót felmentették az újabb vádak alól. *Budapesti Hírlap*, 1933. (augusztus 24.) 192. sz. 7. p.
- ⁸¹ A volt bírót megint elítélték. *Népszava*, 1933. (október 24.) 243. sz. 10. p.

⁸² Nagy István bírót újra letartóztatták. *Budapesti Hírlap*, 1933. (november 21.) 264. sz. 9. p.

⁸³ A bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. tc. 470. §-a szerint, ha „a terheltnek tartózkodóhelye ismeretlen, vagy ha az ellene indított bűnvádi eljárás alatt megszökött és reá nézve a 141. §-ban [előzetes letartóztatás] meghatározott körülmények valamelyike fennforog, vagy őt a 469. § szerint hírlap útján eredmény nélkül idézték: elfogatása iránt a körülményekhez képest házkutatással, megkeresés útján, kézrekerítésnek elrendelésével, vagy nyomozólevél kibocsátásával kell intézkedni”.

⁸⁴ Bécsben elfogták dr. Nagy Istvánt, akit sorozatos csalások miatt köröztek. *Esti Kurir*, 1935. (november 6.) 252. sz. 5. p.

⁸⁵ HU BFL–VII.101.d–rab.IV–1895. *Fogolytörzkönyvek és -nyilvántartások*, VII.101.d – A jogszolgáltatás területi szervei. Budapesti

Királyi Országos Gyűjtőfogház (1947-től Budapesti Országos Büntetőintézet, 1951-től Budapesti Országos Börtön) iratai.

⁸⁶ Börtönre ítélték Nagy István volt bírót. *Budapesti Hírlap*, 1936. (szeptember 24.) 218. sz. 8. p.

⁸⁷ HU BFL–VII.101.d–rab.IV–3698. *Fogolytörzkönyvek és -nyilvántartások*, VII.101.d – A jogszolgáltatás területi szervei. Budapesti Királyi Országos Gyűjtőfogház (1947-től Budapesti Országos Büntetőintézet, 1951-től Budapesti Országos Börtön) iratai.

Nagy István 1967. május 2-án hunyt el, Budapesten. Gyászjelentésében az áll: gimnáziumi tanár. <https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/433045#> Arra nézve, hogy mikor és melyik gimnáziumban helyezkedett el, és hogy milyen tantárgyat tanított, nem állnak rendelkezésre adataink.

